

van uudet, esim. pienet tavaratalojen yhteyteen sijoitettavat myymälätyypit tai anniskelupisteet.

K.: Kysymys valinta- tai tiskimyy-mälästä on siis toisarvoinen?

V.: Ei nyt aivan, mutta melkein. Tällä hetkellä ei vain ole ollut riittä-vää kiinnostusta tähän kysymykseen, mutta ehkä se myöhemmin tulee ajankohtaiseksi.

K.: Mutta kun valintamyy-mälää alettiin kokeilla jo 70-luvun alussa ja nyt on jo vuosi 1987?

V.: Ei se todella ole näyttänyt kysymykseltä, jossa olisi kovin suuria tapahtumassa. Ja minusta viinasta ei pidäkään karistaa tiskimyy-mälän siihen kiinnittämiä erityisiä symbolisia piirteitä. Kyllä se saakin olla jotenkin vaikeasti saatavaa ja ikävää hankkia.

K.: Mutta eikö ole aito tutkimus-ongelma kysyä, miten alkoholipoliitiikka ihmisen mielessä jäsentyy riip-puen siitä, käykö hän valinta- vai tiskimyy-mälässä?

V.: Kiinnostavampaa on, millaista on kaikkien juomien välinen symboli-linen kilpailu, siis alkoholijuomien ja muiden juomien. Viinan ja ei-viinan raja lievenee myös niin päin, että wine coolerit ja virvoitusjuomat saavat uusia merkityksiä ja lähenevät perinteisiä alkoholijuomia.

K.: Kuitenkin Alko on tehnyt periaatepäätöksen, että valintamyy-mälöitä lisätään aika nopeassa tahdissa. Laitoksella ei siis tähän ole huomauttamista?

V.: Ei siitä ole täällä pahemmin keskusteltu viime aikoina. Jotenkin tuntuu, että tämä valintamyy-mäläasian nostaminen kiistakysymykseksi on vähän niin kuin byrokratian sisäistä itseliikuntaa. Yksi ongelmahan Alkon sisällä on se, että jotain täytyy keksiä, kun kaikki on suurin piirtein valmista ja kohdallaan, ja silloin pienetkin asiat muuttuvat helposti suuri-ksi.

Matti Virtanen

Alkoholi- ja huume-neuvosto asetettu

Valtioneuvosto asetti 17. 6. 1987 Alkoholi- ja huume-neuvoston 1. 7. alkavaksi kolmivuotiskaudeksi. Neuvosto on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva pysyvä ministeriötä avustava asiantuntijaelin, joka korvaa toimintansa lopettavan Päihdeasiain neuvottelukunnan. Neuvostosta on säädetty valtioneu-voston päätöksellä. Neuvosto on sosi-aali- ja terveysviranomaisten, työ-markinajärjestöjen, alkoholiyhtiön sekä muiden päihdepolitiikkaa toteuttavien viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen yhteistoimintaelin päihdepolitiikan suunnittelua, kehittämistä ja toteuttamista koskevista asi-oissa. Neuvoston tehtävänä on

1) seurata alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käyttöä sekä niistä aiheutuvia ongelmia

2) edistää ja yhteensovittaa ehkäisevää ja korjaavaa päihdepolitiikkaa

3) koota tietoja päihdeolojen kehityksestä sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty ja suunniteltu ryhdyttäväksi päihteiden käytöstä aiheutu-vien haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi

4) antaa lausuntoja päihdekysymyksiä käsittelevistä suunnitelmista, tiedotus- ja opetusaineistoista sekä valtakunnallisesti merkittävistä päihdehuoltoon koskevista suunnitel-mista ja kehittämishankkeista sekä

5) suorittaa sosiaali- ja terveysmi-nisteriön määräämät muut tehtävät.

Tehtävänsä suorittamiseksi neu-voston on laadittava selvityksiä ja tiedotusaineistoja, käynnistettävä tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä tehtävä tarpeellisia esityksiä sosi-aali- ja terveysministeriölle päihdepolitiikan kehittämiseksi.

Neuvoston perustaminen liittyy eduskunnan kannanottoihin sekä sosi-aali- ja terveysministeriön asetta-man, vuonna 1986 muistionsa jättä-neen Päihdetiedotustyöryhmän eh-dotuksiin. Myös päihdehuoltolain voimaantulo kuluvan vuoden alusta on lisännyt tarvetta päihdeasioiden hallinnon kehittämiseen.

Toimintansa aloittavan Alkoholi- ja huume-neuvoston puheenjohtajak-si nimettiin ministeri Tarja Halonen sosiaali- ja terveysministeriöstä ja hänen varajäsenekseen ministeriön raittius- ja alkoholiosaston päällikkö Usko Puustinen. Varapuheenjohta-jiksi nimettiin osastopäällikkö Matti Marjanen ministeriön sosiaalihuolto-osastolta (varajäsenenä vs. osasto-päällikkö Silja Lühr sosiaalihuolto-osasta) sekä vs. apulaisosastopäällikkö Matti Lamberg ministeriön terveydehuolto-osastolta (vs. osastopäällik-kö Jarkko Eskola lääkintöhallituk-sesta).

Muiksi jäseniksi nimettiin korkeakouluneuvos Anneli Mäkinen opetusministeriöstä (ylitarkastaja Timo Luoma-aho), vt. ylitarkastaja Rauno Sintonen sisäasiainministeriöstä (yli-tarkastaja Teuvo Veijalainen), asi-antuntijalääkäri Hannu Suutarinen STK:sta (asiames Pekka Tuomola), toimitsija Mari Aalto SAK:sta (työ-suojelusihteri Katriina Perkkä TVK:sta), apulaisosastopäällikkö Torsten Widén Kaupunkiliitosta (so-siaalisuunnittelija Sulo Aho Kunnal-lisliitosta), johtaja Mikko Immonen Alkosta (johtaja Junno Pekkala), lainsäädäntöneuvos Hannu Takala oikeusministeriöstä (erikoistutkija Kauko Aromaa Oikeuspoliittiselta tutkimuslaitokselta), tutkimusjohta-ja Klaus Mäkelä Alkoholitutkimus-säätiöstä (Juha Partanen Alkoholipoliittiselta tutkimuslaitokselta), yli-lääkäri Antti Holopainen Suomen Raittiusjärjestöjen Liitosta (pääsiht-teri Matti Jääskinen), toimitusjoh-taja Lasse Murto A-klinikkasäätiöstä (apulaisjohtaja Ingallil Österberg) sekä sosionomi Kyösti Kaihovaara A-Kiltojen Liitosta (koulutus- ja tut-kimussihteri Jorma Niemelä Sini-nauhaliitosta).

Asiantuntijoiksi nimettiin apu-laisprofessori Pirkko Niemelä Suo-men Akatemiasta sekä professori Mikko Salaspuro Helsingin yliopis-tollisesta keskussairaalarasta. Alkoho-li- ja huume-neuvostoa koskevan val-tioneuvoston päätöksen mukaan sillä on päätoiminen pääsihteri, jonka lisäksi sillä voi olla sivutoimisia sihtee-reitä.

Alkoholi- ja huume-neuvoston perustaminen on johdonmukainen jatko päihdeasioita käsittelevän komi-tealaitoksen kehittämisessä erityisky-

symyksiä käsittelevistä asiantuntijaryhmistä yhteiskuntaa laajemmin tarkasteleviin koordinoituihin. Huumausaineiden käytön muodostuessa yhteiskunnalliseksi ongelமாகsi perustettiin vuonna 1968 huumausainekomitea, jonka laatima mietintö on muodostanut pohjan maassamme valitulle huumausainepoliittiselle linjalle.

Huumausainekomitean työtä jatkamaan asetettiin Päihdeasiain neuvottelukunta. Sen tehtävänä oli yleinen päihdeiden väärinkäytön huollon seuraaminen sekä aloitteiden tekeminen väärinkäytön ehkäisemiseksi ja huollon kehittämiseksi. Päihdehuoltolaki perustuu neuvottelukunnassa suoritettuun valmisteluun, johon liittyvä keskustelu on osaltaan muovannut päihdehuollossa tehtävää työtä. Päihdeasiain neuvottelukunnalla on ollut keskeinen asema viranomaisien, järjestöjen sekä muiden yhteisöjen yhteistyön kehittämisessä päihdehuollossa. Alkoholi- ja huumeneuvoston perustamisella on puolestaan luotu edellytyksiä ennen muuta sille, että korjaavaa päihdepolitiikkaa toteuttavat tahot lisäävät yhteyksiään alkoholihallinnon ja raittustoimen kanssa.

Valtiovalta määrittelee yhteiskunnallisia ongelmia muun muassa komiteoilla. Komiteoiden kokoonpanon ja tehtäväkäsiantojen kehityksestä voidaan päätellä, miten yhteiskunnallisten ongelmien paikka- ja ratkaisustrategiat ovat muuttuneet. Alkoholi- ja huumeneuvoston tehtävien ja kokoonpanon laaja-alaisuus osoittaa sen pitkän tien, joka suomalaisessa päihdepoliittisessa ajattelussa on käyty kieltolain ajoista näihin päiviin. Köyhiin keskittynyt päihde- ja irtolaishuolto on kuoleutumassa sekä muotoutumassa uudelleen osaksi koko kansan palvelujärjestelmää samalla, kun alkoholipolitiikan hoitajat haluavat laskeutua norsunluutornistaan lähemmäksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä kunnallista päätöksentekoa.

Tapani Sarvanti

Raittiusliikkeen krapula

Soikkeli, Markku (toim.): Seuraavat sata vuotta. HYY:n julkaisusarja A 9. Helsinki 1986, 59 sivua

Laajemmat pohdiskelut vaativat usein muotoutuakseen jonkin ulkopäin tulevan virikkeen. Oltuani vuosia läheisessä suhteessa raittiusliikkeen tuon virikkeen antoi minulle tällä erää Ylioppilaiden raittiusyhdistys, tuo vetreä satavuotias. Juhlensa kunniaksi se julkaisi raittiusliikkeen tilasta ja tulevaisuudesta keskustelukirjan *Seuraavat sata vuotta*.

Kirjasen toimittaja Markku Soikkeli on ymmärtänyt elämän perusteisiin kysymysten esittäminen on tärkeämpää kuin vastausten etsiminen.

Kaikilla artikkeleilla on yhteinen nimittäjä: ne etsivät raittiusliikkeen kadonnutta isetuntoa. On totta, että raittiusliike potee — sanonta sallittakoon — krapulaa: On herätty 80-luvun ankeaan aamuun, talot ja mannut myyty, kaverit ovat kaikonneet, eväsreppu on tyhjänä nurkassa ja ajatukset harhailevat kauhistuneena siinä, mitä eilen tulikaan tehtyä. Pahiten isetuntoa kalvaa kuitenkin se, ettei oikein tiedetä, miten tästä aamusta päästään eteenpäin.

Kirjan herättämät ajatukset voidaan jakaa neljään näkökulmaan:

- 1) Raittiusliike on vain myytti
 - 2) Valtio tulee ja tappaa
 - 3) Hölkkää niin kuolet terveempänä
 - 4) Albaniassa on kivaa
- Käsittelen tekstejä niiden valossa.

Raittiusliike on vain myytti

Alkon Matti Virtasen ja toimittaja Tuula-Maria Ahsen tekstit tavaltaan kertovat sen tosiasian, jonka raittiusväki toisinaan unohtaa: raittiusliikettä arvoiltaan yhtenäisenä kansanliikkeenä ei ole olemassa.

Itse asiassa heterogeenisempää porukkaa on vaikea löytää. Raittius on käsite, jota voidaan lähestyä uskottoman monelta taholta. Toisille

raititiusliike on kulttuuriliike, instrumentti tajunnan laajentamisessa. Toisille raittius on absoluuttisen auktoriteetin eli persoonallisen Jumalan käsky. Joillekin raittius on osa alistettujen vapautusliikettä, joillekin se on normi, jonka nojalla löytää yhteiskunnan akanat. On ihmisiä, joille raittius on tapa kohottaa työtehoa ja lisätä oman ruumiin ihailua, on ihmisiä, joille raittius on arkipäivän solidaarisuutta alkoholista kärsiviä kohtaan.

Ajatusten pääilmansuunnistakin sopiminen on jo vaikeaa: Onko kriteerinä alkoholinkäytön aste suurkulutuksesta raittiteen vai inhimillisen suhtautumisen aste? Toisin sanoen, nähdäänkö raittius tavoitteena vai instrumenttina, välineenä.

Matti Virtanen esittää artikkelissaan raittiusliikkeen nousun tieksi luopumista raittisuudesta jäsenyyskriteerinä. Sinänsä asiallinen pohdinta on tosin jäljessä ajastaan; useat järjestöt ovat jo pitkään toimineet Virtasen esittämällä tavalla.

Mutta ydinkysymys jää: Mitä tehdä sillä raittisuudella? Kommentissaan Virtaselle Markku Soikkeli vastaa sattuvasti: raittiusliikkeen tulisi ennen muuta tuottaa raittiimpaa elämäntapaa.

Unohtakaamme objektit ja subjektit, autettavat ja auttajat. Raittiusliikkeen keskeinen tehtävä tänä päivänä voisi olla antiautoritaarisuus, usko ihmiseen itseensä sekä hänen voimaansa ja oikeuteensa tehdä omat valintansa.

Ja siihen raittiusliike yhtenäisenä ei kykene, sillä järjestöt poikkeavat toisistaan liiaksi. Mutta siinä on myös järjestöjen vahvuus, kukin voisi ”taaplata” tyylillään. Parempi kattaa raittiuskysymyksistä kiinnostuneet ihmisryhmät laajasti kuin pyrkiä vain yhteen suuntaan.

Tuula-Maria Ahonen esittelee itsensä uusraititina. Termi syntyi lähinnä uusterveellisuuden alakäsitteenä, kuvaamaan juppihenkistä terveystavoitteista alkoholista luopumista.

Artikkelin luettuana huomaa, ettei kirjoittaja kuitenkaan kuulu tähän joukkoon. Hänen perustelunsa oma-kohtaiseen ratkaisuun tuntuvat hyvin perinteisiltä. Hän korostaa raittiusliikkeen ihmisten kohtaamista helpotavana tekijänä, tunteiden ja inhimil-